

Ajalookülg valmib koostöös ajakirjaga Eesti Ajalugu. Juuninumbrist saab lugeda:

- **AURURONGIGA MINEVIKKU:** Põhja-Lätis viib kitsarööpmeline 1920.-1930. aastatesse
- **ORZELI LUGU:** Poola allveelaeva saagas segunesid armuke, sabotaaž, depressioon ja poliitilised intriigid
- **ESIMENE POSTILEND:** Lennuväli jäi leidmata, Helsingis maanduti otse südalinnas
- **EESTI MUUSIKUD AMEERIKAS:** Koos esineti nii Frank Sinatra, Tom Jonesi kui ka Marlene Dietrichiga
- **TARTU OOPERIFANTOOM:** Kas Vanemuises kummitab **Kaarel Ird** (pildil) ehk Vana Hirmus ise?
- **KALININ TALLINNAS:** „Meid oli ühes toas neli või viis inimest.“

Aldo Luud / Vanemuine

Ajalugu

Toimetaja Marko Kadanik
marko.kadanik@ajalooajakiri.ee

KRISTIN AASMA

kristin.aasma@ohtuleht.ee

„Meie kool saabab täna ellu oma esimese lennu. Edasiseks kooliks on Teil, kallid lõpetajad, tänasest õhtust alates teatri praktiline töö. Eesti teatris, mis on maailmateatris nii väike, peavad olema suured näitlejad-tantsijad,“ sõnas 1953. aasta 27. juunil Eesti Riikliku Koreograafilise Kooli diplomite jagamisel kooli asutaja ja esimene direktor **Anna Ekston** (pildil 1962 aastal).

Estonia teatri juures tegutses koosseisuline balletitrupp alates 1926. aastast. Tantsijate ettevalmistus oli ebaühtlane, nad olid pärit peamiselt teatri enda treeningutundidest ja proovidest, aga ka erastuudiotest. Enne teist maailmasõda Tallinnas tegutsenud erastuudiotest olid tuntuimad Jevgenia Litvinova ja Gerd Negro õppeklassid.

1946. aastal asutatud Eesti Riikliku Koreograafilise Kooli asusid õppima kaks aastat varem tegutsema hakanud Estonia teatri balletistuudio õpilased. Kooli põhirusumid asusid algul Tallinnas Lai tänav 11, erialatunnid toimusid Estonia proovisaalides ning üldharidust omandasid lapsed tavakoolides. Praeguse asukohta – Toompeale Toom-Kooli 11 majja – tuli kool 1966. aastal. Siis hakati seal õpetama ka üldaineid ning kool andis tulevastele tantsijatele keskariduse.

Esineti juba enne lõpetamist

Esimese lennu lõpetajate hulka kuulus kuus neidu: Ülle Ulla, Aime Leis, Aigi Rüütel, Iraida Generalova, Maire Loorents ja Signe Tamm. Koos nendega oli alustanud ka tulevane Estonia primabaleriin, Ekstoni sõnul erakordne tantsija Helmi Puur, kes suunati aga 1950. aastal Leningradi Vaganova-nimelisse balletiakademiesse, mille ta lõpetas samuti 1953. aastal. Kõik noored baleriinid asusid tööle Estonia teatris. Balletikooli esimene noormees- te lend – Peeter Roos, David Šur, Uno Puusaag, Heino Aassalu, Verner Loo ja Aleksei Tšugai – lõpetas 1954. aastal.

1959. aastal muudeti kooli nimi Tallinna koreograafikooliks, aastast 1992 on selle nimi Tallinna balletikool. Õppejõududeks on olnud näiteks Nadežda Taarna (karaktertants), Ullo Toomi (rahvatants), Artur Koit (paaritants), Liia Vink-Leetmaa (Eesti balletikoolkonna rajaja), Kalju Saareke (NSV Liidu esimene estraadilava ja kabaree ballettmeister) ning Zoja Kalevi-Silla (klassikaline ballett ja ajalooline tants).

1953. aasta 27. juunil lõpetas Tallinna balletikooli esimene lend

BALLETIKOOLI ALGUS: „Kevadistel esinemistel tantsisid mitte üksnes lõpetajad, vaid ka algajaid.“

Armin Alla / rahvusarhiiv

KUULSAD VILISTLASED:

Stseen Maurice Raveli balletist „Bolero“, mille Vladimir Burmeister 1960. aastal esimeste seas lõpetanud Ülle Ullale spetsiaalselt lavastas. Ulla tantsupartner on Ago-Endrik Kerge (kuues lend, 1959).

V. Gorbunov / rahvusarhiiv

Esimese lennu lõpetajad

- **Ülle-Valve-Oktavie Ulla** (1934–2016) oli lisaks tantsijale ka näitleja ja laulja ning tegutses varieteeartisti ja tantsupedagoogina. Ta esines Estonias, draamateatrites, Leningradi Music Hallis ja Viru varietees ning oli ka treener ja tantsuõpetaja Eesti muusikaakadeemias, draamateatris ja Estonias. Ulla esines ka mitmel pool välismaal. Üks lavastusi, mille puhul Ullat alati ära märgitakse, on „Bolero“, mille Vladimir Burmeister spetsiaalselt Ullale lavastas. „Ülle oli väga kaunis ja naiselik, kes meeste keskel üks tantsis,“ meenutas kursusekaaslane Aime Leis. „Ta oli absoluutne publiku lemmik, sest ta oli selles rollis võrratu.“
- **Aime Leis** (1936) oli kuni 1972. aastani Estonia balletisolist ning töötas hiljem samas teatris repetiitorina. Ta on olnud balleti õppejõud Tallinnas, Helsingis ja Vaasas.
- **Aigi Rüütel** (1935) tantsis Estonia balletis 1973. aastani, töötas seejärel repetiitorina ning 1960.–1970. aastatel Tallinna koreograafikooli lavapraktika õpetaja ja repetiitorina.
- **Iraida Generalova** (1935–2005) oli 1953–1957 Estonia tantsija, 1963. aastal lõpetas GITISe balletipedagoogi ja -lavastajana. Ta töötas Tallinna koreograafikoolis klassikalise ja karaktertantsu pedagoogina, Vilniuse ooperi- ja balletiteatris pedagoog-repetiitorina, tantsuansambli Sõprus koreograafina ning on lavastanud varieteekeavasid.
- **Maire Loorents** (1935) täiendas end pärast Tallinnat Leningradi koreograafikoolis. Tantsis aastatel 1953–1976 Estonias ja on hiljem juhtinud harrastustantsurühmi.
- **Signe Tamm** (1931–2017) tantsis Estonias aastatel 1950–1971 ja töötas hiljem samas valgustajana.

ESIMENE LEND: (vasakult) Signe Tamm, Maire Loorents, Ülle Ulla, Aime Leis, Iraida Generalova ja Aigi Rüütel.

Ekston pidas õige, et õpilaste avalikud esinemised algasid ammu enne kooli lõpetamist. „Leidsin, et noored peavad varakult saama esinemispraktikat. Esinesime segakavadega väga sageli Tallinna koolides. Saavutatud taset aga näitasid igakevadised ülesastumised Estonia teatris, kui kooli lõpetajatele anti kätte diplomid. Kevadistel esinemistel tantsisid mitte üksnes lõpetajad, vaid ka algajad,“ kirjutas ta.

Kooli asutaja oli Ekston (1908–1992), pruunide särasilmade, tumedate juuste ja ilusa figuuriga daam, kes oli tuntud oma eruditsiooni ja vaimukuse, aga ka terava keele ja sule poolest. Balleti-

kooli esimese lennu õpilane Aime Leis iseloomustas Ekstonit kui looduse poolt kingitud andega, tahtejõulist ja tohutult töökat inimest, kes teadis balletist kõike.

„Mina kuulun Tallinna Epsteinide suguvõsa neljandasse põlvkonda,“ on Ekston enda kohta kirja pannud. „Minu vanaisa sündis siin 1854. aastal ja temast sai teise järgu gildi kaupmees. Vanaisa isa tuli Tallinna elama 1822. aastal, kuuludes nende esimeste juudi perekondade hulka, kes said loa Eestimaa elama asuda. Lapsena olin õnnetu, et sündisin tüdrukuna, sest tolle-aegsed naised tegelesid minu arvates igavate ametitega. Olid ko-

duteenijad, müüjad, medõed, farmatseudid! Oleksin tahtnud muremeheks saada. Või voorimeheks... Tahtsin ka dirigendiks.“

Lõpetajad kohtusid veel aastakümneid

Epsteinide kodu musitseeriti palju: ema mängis klaverit ja laulis, günekoloogist isa, „saagis“ viiulit, vanaema laulis teist sopranit, Eri Klasi hambaarstist vanaisa mängis tšellot. Väike Anja õppis mõnda aega klaverit mängima, käis palju sümfooniakontsertidel ja tema suurim kirg oli raamatute lugemine. Raamatuid võis ta juba lapsena lugeda nii vene kui ka prantsuse keeles. Koolis aga õppis eesti, saksa ja ladina keelt.

Epstein kirjutas, et tal tekkis juba varakult soov saada iseseisvaks, „sest nägin kodus, kui raske oli emal, kuna isa ei andnud piisavalt raha igasugusteks väljaminekuteks“. Isa nägi tüdruktulevikus hambaarstina. Iseseisvusvõimalust nägi Anja balleti õppimises. Ta õppis Eugenia Litvinova balletistuudios.

1923. aastal pakuti Annale tööd Stockholmi Oscars-teatris. „Tagantjärele mõeldes – olin endaga vist tõepoolest kõvasti tööd teinud, et 15aastasele koolitüdrukule, kes oli vaid kolm aastat tantsu õppinud, teatrisse kuulupalgalist kohta pakuti.“ Tollest pakkumisest ta loobus.

1925. aastal kolis ta emaga Antverpeni, vanemate abielu oli

purunenud. Nüüd algas Anna Ekstoni iseseisev elu. Ania Ekstone'i nime all tantsis ta Kuninglikus Flaami ooperis, Victor Gsovsky trupis, Liepaja ooperiteatris, Riias ja Šveitsis ning H. Flemingu rühmaga 32 Itaalia linnas.

Balletikooli esimese lennu lõpetajatel oli aga saanud juba kooliast alguse traditsioon, käia sünnipäevadel üksteisel külas. „Teatud moel olime kogu aeg kontaktis, aga konkreetselt kohtusime aastast kord või paar, näiteks novembris Ülle sünnipäevadel. Tema juurde ikka läksime, kuigi minu juurde Ülle enam ei jõudnud, sest ma elan viiendal korruusel ja majas lifti pole,“ meenutas Aigi Rüütel ühte Eesti lavade suursugusemat daami Ülle Ullat.